

הרב ינון מלאכי
אב"ד חושן משפט, אלעד

פתיל תכלת

הצבע הוא דבר שלא תופס מקום ברוב מצוות התורה, ואף על פי כן מצינו אותו במשכן ובבגדי כהונה וגם בפתיל תכלת. והדבר מצריך אותנו התבוננות עמוקה בענייני הצבע – שבמקום הקדוש ביותר לעם ישראל והלבוש של האדם שעובד עבודת הקודש הגדולה והחשובה ביותר, ובמצווה שהיא נועדה להזכיר לנו את כל המצוות, הזקיק אותנו הבורא יתברך לדקדק בענייני הצבע.

והנה מצינו בכמה מקומות בזוהר הקדוש שדימה את הנהגת העליונים בצבעים. כגון באידרות, יש הבדל בין זקן לבן לשחור, ובין עין לבנה לעין שהגוונים שלה שחור, אדום וירוק. ועל התכלת בפרוטרוט מצינו בזוהר פינחס תחילת דף רכז (בתרגום לעברית): "וזאת תכלת היא דין דינא א-דני. דין המלכות דין. ושני גוונים רשומים בטלית אחד לבן ואחד תכלת. ועל שני הגוונים האלה נאמר 'ותחת רגליו כמעשה לבנת הספיר'. לבנת לובן הספיר שהוא כלול בשני גוונים רחמים ודין, לבן ושחור, שחור של תכלת".

ועתה ננסה להתבונן ולהבין את ענייני הצבעים על פי הזוה"ק בכמה מקומות, על פי מה שכתב המהרח"ו ז"ל בשם רבנו הארי ז"ל בשער רוח הקודש על ענייני הצבעים ועל פי מה שכתבו מפרשי ספר היצירה פ"ד.

צבע לבן מורה על החסד והרחמים הגמורים ללא שום דין. צבע שחור מורה על הדין הקשה ועל העצבות וההתרחקות מהחברה. צבע אדום גם הוא דין קשה ומורה על שפיכות דמים. צבע ירוק הוא כולל ירוק צהוב וכחול, וגם הוא דין אלא שאינו קשה כהנ"ל. אם כן, צבע תכלת שאינו כהה ככחול ויש בו מהלבן הוא דין רפוי לגמרי.

והנה מצינו שתי דרכים לעבוד את הבורא יתברך עבודה אמיתית, והם יראת הרוממות ואהבת הרוממות בדחילו ורחימו. אהבה תלויה בחסד וברחמים, והיראה תלויה בדין. אמנם יראת העונש אינה העבודה האמיתית, והיא תלויה

בדין הקשה. ואין רצונו של הבורא יתברך בזה, ואין זה התכלית, רק שאפשר להשתמש בה – מתוך שלא לשמה בא לשמה.

ואף ששתי דרכים אלו – אהבת הרוממות ויראת הרוממות – טובות כאחת, ושתייהן נצרכות לכל אדם לעבודת ה', אף על פי כן העיקר לאדם להעדיף יותר את אהבת הרוממות. כמו שכתב הרמח"ל באדיר במרום על הרשב"י זיע"א, שמפני זה הזהיר את החברים בתחילת האידרא רבה ואמר להם "אנן בחביבותא תליא מילתא". כי אם אדם הולך ונדבק בעיקר ביראה, יכול להגיע למשוך עליו מידת הדין שאינה רצויה.

ולפי זה, יובן לנו סוד הציצית "וראיתם אותו וזכרתם את כל מצוותי". שזה נעשה על ידי ההסתכלות בלבן שבציצית, שיזכיר לנו את אהבת הרוממות, ועל ידי הסתכלות בתכלת שיזכיר לנו את יראת הרוממות, אבל לא את מידת הדין. ואף על פי כן, על פי הזוהר הקדוש צריך שיהא חוט אחד מארבעה חוטין תכלת והשאר לבן – לידע ולהודיע, שעיקר העבודה היא אהבת הרוממות: "ואהבת את ה' אלוקיך".

יזכנו הבורא יתברך לקיים מצות ציצית בשלמות ולגאולה שלמה במהרה בימינו אמן.